

עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ

דו"ח דירקטוריון

ליום 30.09.19

עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ (להלן-"החברה")

דוח הדירקטוריון על מצב עניני התאגיד לתקופה שנתיימה ביום 30 בספטמבר, 2019 סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה לתקופה של ינואר ועד ספטמבר 2019 ("תקופת הדוח") הדוח נערך בהתאם לחוזר פנסיה 7-3-2007 שפורסם על ידי רשות שוק ההון, –אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון .

כללי

קרן הפנסיה עתודות הינה קרן ותיקה מאוזנת שהוקמה בשנת 1993 (להלן: "הקרן"). הקרן הוקמה במקורה על ידי אגודת הביטוח החקלאי בשיתוף עם סוכנות הביטוח (דאז) מבטח שמיר. בקרן כ- 23,500 עמיתים אשר מתוכם כ- 14,000 חברי קיבוץ. ככל קרנות הפנסיה הותיקות נסגרה עתודות בפני מבטחים חדשים החל משנת 1995 ואוכלוסיית מבטחיה הינה אוכלוסייה מוגדרת וקבועה למעט מקרים חריגים של הצטרפות על פי הסדרי רציפות מפנסיה תקציבית.

עתודות פועלת בשיטת הגדרת זכויות כאשר מודל ההפרשות והתשלומים של עתודות מבוסס על שיטה של "מנות פנסיה". העיקרון המנחה במודל זה הינו פילוח כל תשלום לרכיבי הכיסוי השונים בשיעורים משתנים בהתאם לטבלאות אקטואריות המבוססות - בין היתר - על גיל/מגדר/שנת לידה של החוסך. וכך, באמצעות יחוס פרטני של תשלום למשלם הספציפי, על אפיוניו האקטואריים וקביעת מנת הפנסיה על בסיס אפיונים אלה ובאמצעות מנגנון האיזון האקטוארי, נמנע הסיכון של כניסה לגירעונות אקטואריים כתוצאה מהתחייבויות יתר.

בהתאם לתקנון הקרן, מופעלים בקרן שלושה מסלולי פנסיה: המסלול הראשון - פנסיית זקנה רגילה לעמית; המסלול השני - פנסיה מקיפה לעמית; והמסלול השלישי - פנסיית זקנה לעמית בקבוצה. כאמור לעיל פנסיית הזקנה לעמית בקבוצה מכילה אלמנטים נוספים (מוגבלים) מעבר לפנסיית הזקנה הרגילה.

בקרן קיימות כ- 120 בועות אקטואריות שחלקן בועות קיבוציות. דהיינו, בועה כקיבוץ, וחלקן בועות משפחתיות. לכל אחת מהקבוצות (הבועות) מנוהל מאזן אקטוארי נפרד. כלומר, בעוד קרנות פנסיה רגילות מקיימות איזון אקטוארי בקרב כלל העמיתים שלהם (או בקרב קבוצות גדולות של אלפי/עשרות אלפי מבטחים) קרן עתודות מנהלת מאזן אקטוארי פרטני לכל קבוצה בנפרד.

לפרטים בדבר חקיקת כרית הביטחון בתקופת הדוח – ראה פירוט בביאור 5 ב' לדוחות הכספיים של קרן הפנסיה. במהלך חודש מאי 2018 ובהתאם להוראות הממונה על רשות שוק ההון, הגישה החברה בקשה לעדכון מקדמי ההנחות האקטואריות ובכלל זה לתיקון לוחות התמותה בהתאם להוראות הממונה במסגרת חוזר פנסיה -2017-3-6. ביום 26.06.19 ניתן אישור הממונה לנוסח התקנון המתוקן. נוכח חלוף הזמן שבין מועד הגשת התקנון ועד למועד קבלת אישור הממונה, פעלה החברה להגשת בקשה חוזרת לתיקון התקנון, לעדכון תאריך החלת המקדמים החדשים החל מיום 01.07.2019. נכון למועד אישור הדוחות טרם התקבל אישור הממונה לבקשה החוזרת.

1. התפתחויות מאז הדוח האחרון**1.1 שינויים בהרכב הדירקטוריון וועדותיו**

בתקופת הדוח, (החל מחודש מאי 2019), החל מר אבנר אחיטוב את כהונתו כדירקטור חיצוני, חבר וועדת הביקורת במקום הגב' אורית נוקד שסיימה את כהונתה.

נכון למועד אישור הדוחות סיים מר ישראל עוז את כהונתו כדירקטור בלתי תלוי חבר ועדת השקעות ויו"ר ועדת הביקורת. מר עוז סיים 3 תקופות כהונה רצופות. החברה, באמצעות ועדת איתור, ערכה הליך לאיתור מועמד מחליף במסגרתו נבחר המועמד שי חרמש לתפקיד דירקטור בלתי תלוי חבר ועדת ביקורת וחבר ועדת השקעות. נכון למועד אישור הדוחות טרם התקבל אישור הממונה על היעדר התנגדותו למינוי.

1.2 מגבלות ופיקוח על עסקי התאגיד

בפרק זה יסקרו חוקים, תקנות, חוזרים וניירות עמדה מהותיים או טיטות של חוקים, תקנות חוזרים וניירות עמדה, שפורסמו על ידי הכנסת, הממשלה או הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בנושאים מהותיים (להלן: "הממונה"), לפי העניין, הרלבנטיות לפעילות החברה שפורסמו בתקופת הדוח, ככל שקיימים וכן, הוראות דין מהותיות מתקופות קודמות לתקופת הדוח.

1.2.1 חקיקה ראשית וחקיקת משנה

ביום 10.04.2019 פורסם צו הגנת הפרטיות (קביעת גופים ציבוריים)(תיקון), התשע"ט – 2005 במסגרתו נוסף לצו סעיף 1(17) הקובע כי קרן פנסיה ראשית לצורך בדיקת זכאות להמשך קבלת קצבה מקרן הפנסיה בידי מקבל הקצבה, לקבל מידע וידיעות בשאלה אם מקבל הקצבה שוהה מחוץ לישראל למשך תקופה העולה על 6 חודשים, בהתאם לנתונים שבידי רשות האוכלוסין וההגירה.

ביום 25 ביולי 2019 פורסם תיקון מס' 57 לחוק הגנת הצרכן, התשע"ח – 2018. במסגרת התיקון תוקנה הוראת סעיף 18 לחוק ובמסגרת הוראתו המתוקנת של הסעיף נקבעה חובת החברה, מתוקף היותה מבין הגופים המנויים בתוספת השניה לחוק, ליתן מענה אנושי מקצועי בתוך 6 דקות מתחילת השיחה ב – 3 סוגי שירותים לפחות: טיפול בתקלה; בירור חשבון; סיום התקשרות. בעוד במסגרת התיקון לחוק נקבעה סמכותו של הממונה על רשות שוק ההון להורות על חריגה ממשך ההמתנה שנקבע בחוק בהוראות שייקבעו על ידו. בהתאם לסמכות האמורה, ביום 16.07.19 פרסם הממונה את הוראותיו בחוזר גופים מוסדיים 2019-9-7.

חוזרי הממונה

להלן שינויים מהותיים שחלו בהוראות הדין החלים על החיסכון הפנסיוני במהלך הרבעון:

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 בדבר תגמול נושא משרה (11.7.2019):

מאז פרסום חוזר מדיניות התגמול, נחקק חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידי פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג, התשע"ו-2016 (להלן – חוק התגמול), שהשית מגבלות חדשות על סך התגמול של נושאי משרה ועובדים בתאגידי פיננסיים, ובכללם גופים מוסדיים. על רקע זה ולאור הניסיון שהצטבר ביישום הוראות חוזר מדיניות תגמול ופניות הגופים המוסדיים בעניין זה, עלה הצורך לעדכן את הוראות הממונה הנוגעות לתגמול, בין היתר, בהתאם לשינויים שחלו באסדרות הרלוונטיות.

עיקרי השינוי הרלוונטיים:

- נקבע כי שינוי שאינו מהותי בתנאי התגמול של נושא משרה הכפוף למנהל הכללי, לא יהיה טעון את אישור הדירקטוריון או ועדת התגמול, ובלבד שהשינוי אושר בידי המנהל הכללי, והוא עולה בקנה אחד עם מדיניות התגמול של החברה לעניין זה.
- תגמול יושב ראש דירקטוריון - על פי נוסחו הקודם של הסעיף, במסגרת קביעת תגמול יושב ראש הדירקטוריון, על הגוף המוסדי לקבוע "יחס הכפלה", היינו יחס מרבי בו יוכפל תגמול דירקטור חיצוני לצורך קביעת תגמול יושב ראש הדירקטוריון. תכליתן של הוראות אלו הייתה לגבש מדד השוואתי לגובה התגמול של יושב ראש הדירקטוריון ולשקפו לציבור. ברם, לאחר חקיקתו של חוק התגמול והחלתן של המגבלות מכוחו על התגמול של יושבי ראש דירקטוריון בגופים מוסדיים, קביעת יחס ההכפלה ופרסומו אינם בעלי משמעות כבעבר. לפיכך, בוטל יחס הכפלה והוחלט כי תגמול יושב ראש דירקטוריון יקבע בהתחשב בתגמול דירקטור חיצוני ובשיעור המשרה של יושב הראש, וכן בהתחשב בשיקולים אחרים שמפורטים בחוזר.
- דחיית מענק פרישה - הוראות החוזר הקודם קבעו כי אם סך מענק הפרישה לא עלה על שתי משכורות קבועות, אפשר שלא לדחות את תשלומו. בחוזר הנוכחי הותאמה ההוראה הרלוונטית שחלה על מענק הפרישה ובוטלה הדרישה לדחיית תשלום המענק, ככל שהוא אינו עולה על שלוש משכורות קבועות.
- מענק חתימה - בהתאם לחוזר הישן גוף מוסדי אינו רשאי לשלם תגמול משתנה שאינו מותנה ביצועים, זולת מענק חתימה, שמוגבל לשנת עבודתו הראשונה של בעל תפקיד מרכזי. על מנת להקל על הגופים המוסדיים לגייס ולשמר עובדים בעלי מומחיות ייחודית, נקבע כי גוף מוסדי רשאי לשלם מענק שימור שאינו מותנה בביצועים גם לעובד בתחום זה שיוגדר כ"עובד מפתח", בהתאם להגדרה שתיקבע על ידי הדירקטוריון במדיניות התגמול ובתנאי שהוא אינו "נושא משרה" כהגדרתו בחוק החברות. בהתאם למאפייני מענק זה ונסיבות הענקתו, נקבע כי המגבלות שחלות על רכיב משתנה ושנוגעות בעיקר לקריטריונים מהם הוא נגזר, לא יחולו על מענק שימור.

עמדת ממונה שה-8386-2019 מדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי בלא שולט לגופים המנהלים

כספי לקוחות (14.07.2019)

סעיף 32(א) לחוק הפיקוח על הביטוח וסעיף 9(א) לחוק קופות גמל קובעים כי החזקה של יותר מ-5% מסוג מסוים של אמצעי שליטה בגוף מוסדי מותנית בקבלת היתר מאת הממונה ובעמידה בתנאים שיקבעו בהיתר. מטרתה של מדיניות זו היא לקבוע תנאים לקבלת היתר החזקה עבור גוף המנהל כספי לקוחות שמבקש לקבל היתר החזקה בגוף מוסדי בלא שולט בהתאם להוראות חוקי הפיקוח. כפי שנקבע במסמך המדיניות, שיעור החזקה של מקבל היתר החזקה לא יעלה על 7.5% מאמצעי השליטה בגוף מוסדי בלא שולט; סך החזקות של מקבל היתר החזקה (לרבות באמצעות גופים שבשליטתו) בגוף מוסדי בלא שולט, שאינן החזקות עבור לקוחות גוף המנהל כספי לקוחות (רק במסגרת

נוסטרו), יהיה נמוך בכל עת מ- 5% מכל סוג של אמצעי השליטה בגוף המוסדי בלא שולט. הוראות לעניין החזקת אמצעי השליטה יעוגנו בהיתר החזקה שיונפק למבקש ההיתר על ידי הממונה.

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-7 בדבר שירות לקוחות (16.7.2019):

חוזר זה מתקן את חוזר ביטוח 2011-9-7 "שירות ללקוחות גופים מוסדיים" (8.8.11) (להלן - החוזר), כך שלחוזר יתווספו הוראות שנועדו לשפר את טיב השירות הניתן ללקוחות הגופים המוסדיים. החוזר קובע עקרונות כלליים למתן שירות ללקוחות הגופים המוסדיים, וכן מחייב גוף מוסדי לקבוע אמנת שירות. מפניות ציבור שהתבררו ברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון ומביקורות שערכה הרשות בגופים המוסדיים במגוון נושאים צרכניים, עולה הצורך לקבוע הוראות פרטניות לעניין טיב השירות הניתן על ידי הגופים המוסדיים, בין היתר, בשים לב לערוצי השירות הישירים שבמסגרתם ניתן שירות ללקוחות. להלן עיקרי השינוי של החוזר :

לעניין שיחה טלפונית:

א. גוף מוסדי המספק שירות טלפוני, הכולל מערכת אוטומטית לניתוב שיחות, ייתן מענה אנושי מקצועי ללקוח, לאחר האפשרות, אם קיימת, לבחור את השפה או את האזור הגאוגרפי; משך ההמתנה לקבלת מענה אנושי מקצועי לא יעלה על חמש דקות שיתחילו להימנות מסיום הנתב, והלקוח לא יופנה לשירות השארית הודעה, אלא אם כן בחר אחרת;

ב. גוף מוסדי יהיה רשאי לחרוג ממשך זמן ההמתנה האמור, לכל היותר ב-10% מסך הפניות שהתקבלו במוקד הטלפוני, בממוצע שנתי. (בשלוש שנים הראשונות ניתנה הנחה וניתן לחרוג עד 15% בממוצע השנתי)

ג. פנה לקוח לגוף מוסדי בבקשה לקבלת תיעוד שיחה שנערכה עימו, ימסור לו הגוף המוסדי באמצעי דיגיטאלי את תיעוד השיחה, לא יאוחר מחמישה ימי עסקים מיום הפניה.

לעניין אמצעי התקשורת עם לקוח:

פנה לקוח לגוף מוסדי באמצעי תקשורת מסוים, ישיב הגוף המוסדי ללקוח באותו אמצעי תקשורת, אלא אם ביקש הלקוח, במסגרת אותה פניה, כי הגוף המוסדי ישיב לו באמצעות אמצעי תקשורת אחר.

תיקון הוראות חוזר גופים מוסדיים 2019-9-8 מרכיבי חשבון בקופת גמל (29.7.19):

התיקון לחוזר מבקש לתקן טעות סופר שנעשתה בסעיף 5, כך שהפרדת התשלומים ששולמו לקרן השתלמות לאחר המועד הקובע תעשה רק עבור תשלומים שאינם הפקדה מוטבת, לאור המורכבות התפעולית הכרוכה ביישום יכנס הסעיף לתוקף רק ביום 1.1.20.

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני – עדכון (חוזר גופים מוסדיים 2019-9-10 מיום 16.09.19):

ביום 16.09.19 פרסם הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון עדכון בדבר דחיית המועדים לכניסתם לתוקף של ממשק הניוד וגרסה מעודכנת של ממשק המעסיקים. כידוע, החל משנת 2016 החל הממונה בהסדרת אחידות בפעולות העיקריות במוצרי הגמל ובכלל זה: הפקדות, ניוד כספים ובעתיד גם משיכות, באמצעות מבנה אחיד לפיו פועלות כלל החברות המנהלות והמעסיקים במשק והכל בהתאם להוראות והנחיות מפורשות של הממונה לענין זה. הליך הטמעת המבנה האחד והגדרת ההליכים בצורה אוטומטית נעשית בשלבים מאז 2016 כאמור ועד למועד זה. כפי שציין הממונה בחוזר, מבדיקות שערכה הרשות לקראת כניסתו לתוקף של ממשק ניוד, עלה כי מספר גופים מוסדיים אינם ערוכים ליישום ממשק הניוד ולא העבירו אישורים מהמסלוקה הפנסיונית או הצהרות מנכ"ל, כפי שנדרשו על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון. מתוך הבנה שתהליך הניוד מהווה תהליך חשוב ומהותי בשוק החיסכון הפנסיוני ועל מנת למנוע

פגיעה בציבור העמיתים והמבוטחים, החליט הממונה לדחות את מועד התחילה של ממשק הניוד ליום 23 בפברואר 2020. כמו כן, מאחר שבחלק ניכר מהגופים המוסדיים השינויים לעניין אופן הפקדת תשלומים על ידי מעסיק לקופת גמל כאמור ב"נספח ה' - ממשק מעסיקים" פותחו במקביל לממשק הניוד, הוחלט לדחות את מועד התחילה של התיקונים בממשק מעסיקים ולנתק את הפיתוח המקביל של ממשק מעסיקים יחד עם ממשק ניוד, כך שמועד התחילה של השינויים בממשק המעסיקים יהיה ביום 21 ביוני 2020. החברה, באמצעות הגורם המתפעל, נערכת לעמידה ויישום של הממשקים המעודכנים.

חוזר תשלומים למקבלי קצבאות שיצאו מהארץ לתקופה ממושכת (חוזר פנסיה 1-3-2019):

ביום 06.10.19 פרסם הממונה את הוראותיו בקשר עם חובות החברות המנהלות קרנות פנסיה בכל הקשור עם תשלומי הקצבאות לזכאים שיצאו מן הארץ לתקופות ממושכות. כידוע, קרנות הפנסיה מנהלות על בסיס ערבות הדדית בין עמיתיהן. בהתאם לכך, תשלום קצבה למי שאינו זכאי לכך על פי תקנון הקרן, דוגמת עמית שנפטר, מבוצע על חשבון יתר עמיתי הקרן. בנוסף לכך, תשלום שלא על פי הוראות תקנון קרן הפנסיה, מנוגד לסעיף 16(ג) לחוק קופות גמל, הקובע כי חברה מנהלת לא תקנה לעמיתי הקופה זכויות שלא בהתאם לתקנונה. במצב המשפטי הקיים, מקבלות קרנות הפנסיה מרשות האוכלוסין וההגירה (להלן – רשות האוכלוסין) מידע לגבי מקבלי קצבאות שנפטרו בישראל, על מנת להפסיק את תשלומי הקצבה לאחר פטירתם. אולם, הן אינן מקבלות מידע דומה לגבי מקבלי קצבאות שנפטרו בישראל, על מנת ונפטרו מחוצה לה. על רקע האמור לעיל, פורסם ביום 10 באפריל 2019 צו הגנת הפרטיות (קביעת גופים ציבוריים) (תיקון), התשע"ט-2019 (להלן – צו הגנת הפרטיות), במסגרתו נוסף לצו סעיף 1(17) הקובע כי קרן פנסיה רשאית, לצורך בדיקת זכאות להמשך קבלת קצבה מקרן הפנסיה בידי מקבל קצבה, לקבל מידע וידיעות בשאלה אם מקבל הקצבה שוהה מחוץ לישראל למשך תקופה רצופה העולה על שישה חודשים, בהתאם לנתונים שבידי רשות האוכלוסין. במסגרת החוזר קבע הממונה שורת חובות של קרנות פנסיה לפנות לרשות האוכלוסין לצורך קבלת מידע וידיעות כאמור, על מנת לאמת את היותו של מקבל הקצבה בחיים. עוד במסגרת החוזר נקבעו הוראות בקשר עם הליך הפנייה של החברות המנהלות למקבלי הקצבה בדרישה להמצאת "אישור חיים" (כהגדרתו בחוזר) לשם המשך תשלום הקצבה בעת שהייה מחוץ לישראל, וכן הוראות בדבר אופן התנהלותן במקרה של אי המצאת אישור חיים כאמור, לרבות עיכוב תשלום הקצבה. תחילתו של החוזר החל מ – 01.01.2020.

המצב הכספי של קרן הפנסיה

להלן הסבר להתפתחויות שחלו בסעיפי המאזן בתקופת הדו"ח ובפרט בעניינים הבאים:

א. שינויים בהתחייבות הפנסיונית

ליום			
30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	
אלפי ש"ח			
4,931,375	4,120,721	4,129,386	התחייבות לפנסיונרים
7,641,339	6,768,363	6,418,583	התחייבות לפעילים-זכויות שכבר נצברו
2,211,541	1,820,006	1,821,512	התחייבות לעמיתים לא פעילים

ב. גרעון אקטוארי

ליום			
30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	
אלפי ש"ח			
(1,717,846)	(779,266)	(613,708)	גרעון אקטוארי

לפרטים בדבר הגירעון האקטוארי וכרית הביטחון, ראה פירוט בביאור 5 לדוחות הכספיים.

ג. השפעת שינויים בהנחות ובבסיסים האקטואריים

לא חלו שינויים מהותיים בהנחות ובבסיסים האקטואריים בתקופת הדוח.

ד. התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות לעמיתים, הסיבות לכך והשפעתן

לא חלו התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות לעמיתים בתקופת הדוח, למעט בנוגע לגרעון האקטוארי כמפורט לעיל.

ה. התפתחויות בהתחייבות הפנסיונית ובעודף הכנסות על הוצאות.

ליום			
30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	
אלפי ש"ח			
11,278,924	10,292,813	10,050,736	סך המאזן
11,272,462	10,282,050	10,028,396	התחייבות פנסיונית
1,338,617	290,994	34,603	עודף הכנסות על הוצאות

2. תוצאות פעילות

א. מרכיבים עיקריים של דוח הכנסות והוצאות, לרבות הכנסות מהשקעות, עודף הכנסות מהשקעות ודמי ניהול
להלן פירוט נתונים כספיים עיקריים מדוח הכנסות והוצאות:

<u>לשנה שהסתיימה ביום 31</u>		<u>לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר</u>				
<u>בדצמבר</u>		<u>שיעור מעודף</u>		<u>שיעור מעודף</u>		
<u>ההכנסות</u>	<u>2018</u>	<u>ההכנסות</u>	<u>2018</u>	<u>ההכנסות</u>	<u>2019</u>	
<u>%</u>	<u>אלפי ש"ח</u>	<u>%</u>	<u>אלפי ש"ח</u>	<u>%</u>	<u>אלפי ש"ח</u>	
						הכנסות (הפסדים)
20.1%	6,957	1.8%	5,274	-0.3%	(3,930)	ממזומנים ושווי מזומנים
						מהשקעות:
(2.3%)	(806)	28.4%	82,699	53.4%	714,382	בניירות ערך שאינם סחירים
(60.5%)	(20,931)	50.0%	145,398	38.1%	510,614	בניירות ערך סחירים
(32.1%)	(11,093)	3.1%	8,903	4.9%	66,076	בפקדונות והלוואות
(94.9%)	(32,830)	81.4%	237,000	96.4%	1,291,072	סך הכל הכנסות (הפסדים) מהשקעות
						סיוע כספי מהאוצר בגין השנה
298.8%	103,386	27.3%	79,380	6.4%	85,216	הנוכחית
224.0%	77,513	110.5%	321,654	102.5%	1,372,358	סך הכל הכנסות
						הוצאות
123.8%	42,835	10.5%	30,585	2.5%	33,711	דמי ניהול לחברה המנהלת
.2%	75	0.0%	75	0.0%	30	הוצאות אחרות
124.0%	42,910	10.5%	30,660	2.5%	33,741	סך כל ההוצאות
						עודף ההכנסות על ההוצאות
100.0%	34,603	100.0%	290,994	100.0%	1,338,617	מועבר לדוח התנועה בקרן
						הפנסיה

(1) הכנסות מהשקעות:

- א. **השקעה בניירות ערך שאינם סחירים** - לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2019, סך ההכנסות מניירות ערך שאינם סחירים מהווה כ-53% מעודף ההכנסות ובתקופה המקבילה בשנת 2018 סך ההכנסות מניירות שאינם סחירים מהווה כ-28% מעודף ההכנסות.
- ב. **השקעה בניירות ערך סחירים** - לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2019, סך ההכנסות מניירות ערך סחירים הניבו תרומה של כ-38% מעודף ההכנסות ובתקופה המקבילה בשנת 2018 הכנסות מניירות ערך סחירים הניבו תרומה של כ-50% מעודף ההכנסות. לפרטים נוספים בדבר התפתחויות בסביבה כלכלית ובשוק ההון ראה סעיף 4 – סקירה כלכלית.

(2) הוצאות דמי הניהול:

הוצאות דמי הניהול לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 מסתכמות בכ- 3% מעודף ההכנסות לעומת כ-11% בתקופה המקבילה אשתקד.

(3) עודף הכנסות:

עודף ההכנסות על הוצאות לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 מסתכם בכ- 1,339 מיליוני ש"ח לעומת כ- 291 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ב. השפעה של תופעות או אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות

החברה מפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון האמון על פעילות הגופים המוסדיים הפועלים בשוק ההון בישראל (להלן: "הממונה"). החברה פועלת לניהול קרן הפנסיה בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לפעילותה. בהתאם לסמכויות הממונה, חשופה החברה, מעת לעת, להליכי ביקורת ואכיפה מנהלית מטעמו של הממונה. כמו כן, מתוקף היות החברה, חברה לניהול קרן פנסיה ותיקה הפועלת לניהול נכסי עמיתי קרן הפנסיה בנאמנות עבורם, חשופה החברה לטענות עמיתים ובכלל זה לתובענות ייצוגיות בעניינים הנובעים מהוראות הדין לפיהם פועלת החברה.

לפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה כנגד החברה, ראה ביאור 6 ה' לדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ג. שינוי מהותי ברווחי השקעות ביחס לתקופות קודמות

ראה פירוט בסעיף 3 (א) 1 לעיל.

ד. השפעת שינויים בהוראות הממונה על שוק ההון על תוצאות הפעילות

לפרטים בדבר טיטת דוח ביקורת של הממונה שהוגשה לחברה, ראה ביאור 6 ו' לדוחות הכספיים של החברה המנהלת. לעניין פירוט השינויים בהוראות הממונה, ראה סעיף 1 לעיל.

ה. השפעת השינויים בהוראות המס של תוצאות הפעילות

לא היו שינויים בהוראות המס שהשפיעו על תוצאות הפעילות.

ו. עונתיות

ככלל, ההכנסות מדמי ניהול מקרנות הפנסיה אינן מתאפיינות בעונתיות; יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים עשוי להיות גבוה יותר, וזאת בעיקר לאור תשלומים חד פעמיים אשר משולמים על ידי המעסיקים (כגון תוספת הבראה) ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים.

ז. שינויים בהיקף דמי הגמולים

<u>לשנים עשר חודשים</u>	<u>לתשעה חודשים שהסתיימו</u>	<u>לתשעה חודשים</u>
<u>שהסתיימו ביום 31 בדצמבר</u>	<u>ביום 30 בספטמבר 2018</u>	<u>שהסתיימו ביום 30</u>
<u>2018</u>		<u>בספטמבר 2019</u>
	<u>אלפי ש"ח</u>	
227,462	140,399	139,619

ח. שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי

לא חלו שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בתקופת הדוח.

ט. פרטים בדבר סכום דמי הניהול שנגבו מהמבוטחים

ראה פירוט בסעיף 3 א (2) לעיל.

3. סקירה כלכלית =

3.1. התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

פעילות הקרן ותוצאותיה מושפעות במידה רבה משווקי ההון, שיעורי הריבית, המצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם, אשר משליך על נכסי הקרן, על היקף התביעות ועל עלויות שונות הכרוכות בתפעולה. כמו כן, להתפתחויות בתחום התעסוקה והשכר השפעה על פעילות הקרן. להלן התייחסות להתפתחויות מרכזיות בסביבה המאקרו כלכלית שהינן בעלות השפעה על פעילות הקרן.

3.1.1. התפתחויות במצב הכלכלי בישראל

3.1.1.1. התפתחות במשק ובתעסוקה בישראל

שיעורי הצמיחה וכן שיעורי ההשתתפות בכוח העבודה, שיעור האבטלה ורמות השכר משפיעים על היקף ההפקדות, בעיקר ואף עשויה להיות להם השפעה על היקפי התביעות.

צמיחה

על פי נתוני אומדן השלישי לרבעון הראשון עלה התוצר המקומי הגולמי בשיעור שנתי של 0.6%. בניגוד לרבעון קודם, עלייה מתונה זו משקפת ירידה בהוצאה לצריכה פרטית ובהשקעות בנכסים הקבועים שהושפעו מירידה משמעותית בייבוא כלי רכב לעומת הרבעון הראשון. לעומת זאת חלו עליות בסעיפי ייצוא סחורות ושירותים, סעיפי ייבוא סחורות ושירותים וכן בהוצאה לצריכה ציבורית. בסיכום המחצית הראשונה של שנת 2019, עלה התוצר המקומי הגולמי ב 3.4% בשיעור שנתי. זאת לאחר עליה של 2.4% במחצית השניה של 2018 ושל 3.5% במחצית הראשונה אשתקד.

נתוני תעסוקה

על פי נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס לרבעון השלישי 2019 (לעומת הרבעון השני של 2019):

- אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה בקרב בני 15 ומעלה – 3.7% (3.9% ברבעון השני).
- אחוז בני 15 ומעלה בכוח העבודה – 63.3% (63.6% ברבעון השני).
- שיעור התעסוקה בקרב בני 15 ומעלה – 60.9% (61.1% ברבעון השני).
- אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה בקרב בני 25-64 3.3% (ללא שינוי לעומת הרבעון השני).
- אחוז בני 25-64 בכוח העבודה 80.2% (80.4% ברבעון השני).
- שיעור התעסוקה בקרב בני 25-64 77.6% (77.7% ברבעון השני).

בדבר פרסום לוחות תמורתה ראה באור 4(ב) לדוחות הכספיים של קרן הפנסיה.
נתוני האינפלציה, שער החליפין, שיעור הריבית והתשואות בישראל

ברבעון השני עלה מדד המחירים לצרכן ב 0.4%.

מתחילת השנה עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.9%.

בשנים עשר החודשים האחרונים (יוני 2019 לעומת יולי 2018) עלה מדד המחירים לצרכן ב- 0.8%.

התפתחות שיעור הריבית והתשואות

ריבית בנק ישראל עומדת על שיעור של 0.25%.

להלן נתוני הריבית חסרת הסיכון הצמודה בישראל (בהתאם לאג"ח ממשלתיות צמודות מדד) לטווחים שונים :

ריבית חסרת סיכון		טווח לפדיון
נכון ליום 31 בדצמבר	נכון ליום 30 בספטמבר	
2018	2019	באחוזים
0.1	(0.9)	5 שנים
0.8	(0.5)	10 שנים
1.4	0.5	20 שנים

ירידה בעקום הריבית ושינויים בתלילותו יש בהם כדי להביא בתנאים מסוימים להגדלת ההתחייבויות הפנסיוניות של הקרן. מאידך, ירידה כזו עשויה להביא לרווחי הון בצד הנכסים. מנגד, עלייה בעקום הריבית ושינויים בתלילותו עשויים להוביל לתופעה הפוכה. ההשפעה המשולבת תלויה במבנה הנכסים וההתחייבויות ובמאפייני השינוי בעקום.

3.1.1.2. התפתחויות בשוק ההון בישראל

להלן נתוני השינוי במדדי מניות ואג"ח עיקריים במונחי מטבע מקומי :

לשנת	3Q		1-9		באחוזים
	2018	2019	2018	2019	
2018					מדדי מניות בישראל
(3.0)	8.3	1.1	8.8	10.4	ת"א 35
(3.0)	9.9	9.2	6.5	28.8	ת"א 90
(2.3)	9.0	3.2	8.8	15.0	ת"א 125
(15.6)	2.9	2.9	-3.6	19.3	ת"א צמיחה
					מדדי אג"ח בישראל
(1.5)	0.7	2.6	0.1	7.7	כללי
(0.7)	1.0	1.3	1.5	7.3	תלבונד צמודות
(4.3)	0.9	2.1	-1.4	7.2	תלבונד שקלי
(1.4)	0.4	3.4	0.3	9.3	ממשלתי צמוד מדד
(1.2)	0.2	3.5	-0.8	7.3	ממשלתי שקלי
					מדדי מניות בעולם
(6.2)	10.0	1.0	7.2	15.9	דאו ג'ונס
(4.5)	8.1	0.1	16.7	21.5	נאסד"ק
(12.1)	6.9	3.6	4.5	10.2	ניקיי טוקיו
(11.0)	5.4	1.6	4.3	19.0	קאק פריז
(12.5)	-0.6	-0.8	-1.9	9.5	פוטסי לונדון
(18.3)	2.5	-0.8	-3.7	16.5	דאקס פרנקפורט
(11.2)	5.4	0.3	3.9	16.8	MSCI WORLD

לתשואות בשוק ההון וכן לתשואה על נכסים אחרים (כגון: נדל"ן, קרנות השקעה ונכסי חוב לא סחירים) השפעה על נכסי הקרן ועל סעיף ההכנסות מהשקעות של קרן הפנסיה.

3.1.2. התפתחויות במצב הכלכלי בעולם

הכלכלה העולמית ממשיכה במגמה של האטת קצב הצמיחה, והבנקים המרכזיים ברוב מכריע של המדינות חזרו למדיניות של הקלה מוניטארית.

ארה"ב – ברבעון השלישי לשנת 2019 צמחה הכלכלה האמריקאית בקצב של כ-2% (במונחים שנתיים). הבנק המרכזי המשיך במגמת ההקלות המוניטאריות שהחל ברבעון השני 2019, והמשיך בהורדות הריבית לרמה של -1.5% (ההורדה האחרונה הייתה במהלך חודש אוקטובר 2019), זאת במטרה למנוע האטה ואולי אף מיתון בצל החששות מהאטה גלובלית ומלחמת הסחר. בנוסף, בהתאם להצהרות הבנק, תוכנית צמצום המאזן של הפד לא רק שנעצרה, אלא הוכרז על תוכנית רכישות אג"ח קצר מועד בקצב של 60 מיליארד דולר בחודש. המשק האמריקאי נהנה משוק עבודה יציב עם גידול במשרות וסביבת אינפלציה נמוכה מיעדי הבנק המרכזי. במהלך הרבעון השלישי 2019 נמשכו שיחות הסחר בין מנהיגי ארה"ב וסין, כאשר השיחות יודעות עליות ומורדות בהתקדמות לקראת הסכם ראשוני בנושא המכסים.

אירופה – ברבעון השלישי 2019 צמחה כלכלת אירופה בקצב של 1.1% (במונחים שנתיים). החולשה בכלכלה האירופית בשנת 2019 נובעת ממספר גורמים אשר ביניהם ההאטה בצמיחה הגלובלית והירידה בסחר העולמי, בעיות פוליטיות בגוש (כגון ה-Brexit) ושינויים רגולטוריים בתעשיית הרכב, שהביאו להאטה בפעילות התעשייתית. כמו כן, סביבת האינפלציה עדיין נמוכה. מאידך, שוק העבודה באירופה המשיך במגמה חיובית, שבאה לידי ביטוי בירידה בשיעור האבטלה ועלייה בשכר. במהלך הרבעון השלישי 2019 (וטרם סיום תפקידו של מאריו דראגי כנגיד הבנק המרכזי) הוריד הנגיד את הריבית ב-0.1% לרמה של -0.5% והניע מחדש את רכישות האג"ח הממשלתי והקונצרני בקצב של 20 מיליארד יורו בחודש. כמו כן ציינו בבנק המרכזי כי התוכנית תימשך עד שהריבית תעלה.

סין – כלכלת סין צמחה ברבעון השלישי של השנה בקצב של 6% (במונחים שנתיים), הקצב הנמוך ביותר בעשור האחרון. על רקע השינויים המבניים הנובעים ממעבר מכלכלת ייצוא לכלכלה שתונע מביקושים מקומיים וכן אי הוודאות והשפעת מלחמת הסחר מול ארה"ב. בתקופה זו הממשל הסיני תמרץ את הכלכלה הסינית באמצעים פיסקאליים ומוניטריים ועל ידי הפחתת המטבע, על מנת לשמר קצבי צמיחה גבוהים.

5. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי SOX302:**הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי****5.1 הוראות הממונה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי**

הממונה פרסם בשנים האחרונות מספר חוזרים (להלן: "חוזרי הממונה") שנועדו ליישם את דרישות סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act, בחברות ביטוח, בחברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל, בקרנות פנסיה ובקופות גמל (להלן: "הגופים המוסדיים").

בהתאם כללה החברה המידע בכפוף להוראות הדין והדיווח ובמועדים כפי שנקבעו בהוראות אלו.

5.2 סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act - אחריות ההנהלה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בהתאם לחוזרי הממונה, המבוססים על סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act, וכפי שפורט בדוחות הדירקטוריון הקודמים של החברה, החברה פעלה ופועלת באופן שוטף ליישום ההליך הנדרש בהתאם להוראות האמורות, שכולל בחינה של תהליכי העבודה והבקורות הפנימיות המבוצעות, וזאת על פי השלבים ובמסגרת המועדים שנקבעו בחוזרים. במסגרת זאת, אימצה החברה את מודל הבקרה הפנימי של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת המשמשת לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל ומנהל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי ומנהל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר, 2019 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

הצהרות המנהלים, בהתייחס לתהליכים הרלוונטיים, בהתאם לחוזרי הממונה, מצורפות להלן לאחר דוח דירקטוריון זה.

עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ

21.11.2019

שם התאגיד	תאריך
	שמות החותמים :
	תפקידם :
_____	1. דורון סט
	יו"ר דירקטוריון
_____	2. שלום בן עיון
	מנהל כללי